

معرفی نسخه‌ی اهدایی
قرآن نفیس
مترجم سده‌ی ۱۲ هجری قمری

مریم محمدشفیع*

نسخه‌های دست‌نویس جزو منابع و گنجینه‌هایی محسوب می‌شوند که میزان آسیب‌پذیری آن‌ها زیاد بوده و به همین واسطه در گروه میراث در معرض خطر قرار دارند. با توجه به این‌که عناصر تشکیل‌دهنده‌ی نسخ دست‌نویس، اعم از کاغذ و جلد، از مواد عالی تهیه شده‌اند، بنابراین درصد احتمال تجزیه، اسیدی شدن در اثر هوازدگی، آسیب‌های بیولوژیک و ... در آن‌ها بسیار بالا است. به همین دلیل نگهداری این میراث ارزشمند باید ضمن رطوبت‌زدایی و گندزدایی در فضاهای ایزوله نگهداری شوند تا بتوان میزان آسیب‌پذیری آن‌ها را کاهش داد. با توجه به این‌که مؤسسه‌ی فرهنگی میرداماد فضایی مناسب جهت نگهداری نسخ و اسناد دست‌نویس ایجاد کرده، برخی افراد که در خانه‌ها و مجموعه‌های شخصی خود امکان نگهداری این‌گونه آثار را ندارند، به منظور حفاظت و نگهداری مناسب، این آثار را به گنجینه‌ی نسخ خطی و مرکز اسناد میرداماد اهداء می‌کنند. از دیگر سو برخی از این نسخه‌ها حاوی اطلاعات تاریخی ارزشمندی است که می‌تواند به عنوان منبع و مأخذ پژوهش‌های تاریخی ملی و منطقه‌ای مورد استفاده قرار گیرد. یکی از این آثار قرآن دست‌نویس ارزشمندی است که در زمستان ۱۳۹۶ توسط آقای حبیب‌اله رحیمی نژاد به گنجینه‌ی میرداماد اهداء شده است. این نسخه مدتی در مسجد نعل-بیگی (مسجدالنبی کنونی) واقع در گذر شیرکوش نگهداری می‌شده است.

مشخصات نسخه

عنوان: قرآن کریم (با ترجمه فارسی)

آغاز و انجام: کامل

خط: نسخ خوش ۱۴ سطری. کاتب: محمدهدی دماوندی. ترجمه به خط نستعلیق به سرخی و شنگرف. تاریخ کتابت: ندارد (سده‌ی ۱۲ هجری قمری). کمند، خط‌کشی بین سطور و جدول‌اندازی به تحریر لاجوردی. سرسوره‌ها به سرخی تیره. فواصل بین آیات به شنگرف. شماره جزءها در حواشی اوراق (قسمت وحشی) به سرخی. صفحات نسخه

*مسئول مرکز اسناد
تاریخی مؤسسه
فرهنگی میرداماد

فاقد صفحه شمار و دارای رکابه است در حاشیه صفحات شأن نزول و خواص آیات، با خط نستعلیق آمده است. کاغذ: آهارمهره نخودی و نباتی. جلد گالینگور (تعویضی). متن وقف نامه پشت صفحه ی آغاز. واقف: عبدالغفور الحسنی الگنمیری، وقف بر: اولاد نسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن. تاریخ وقف: ۱۱۵۹ هجری. در پایان وقفنامه [اثر مهر چهارگوش واقف] : عبدالغفور حسنی آمده است. ضمایم: در پایان نسخه «مستحبات قرائت و دعای ختم قرآن» به خطی دیگر آمده است. حواشی خارج متن: در حاشیه ی برخی از صفحات تاریخ تولد و وفات نیز دیده می شود.

قطع: رحلی (۲۲×۳۱) cm. مسطور: (۱۳×۲۱) cm. تعداد اوراق ۳۳۸ برگ (۶۷۶ صفحه) می باشد. **آسیب های وارده:** بعضی از صفحات نسخه قبلاً مرمت شده خصوصاً لبه برگ های نسخه، لبه های اوراق اسیدی و شکننده شده و لبه های برخی اوراق موجب ریختگی شده است. لبه ی برخی اوراق وصالی شده. و حالت اسیدی و شکنندگی دارد وجود لکه های قهوه ای در برخی از اوراق اثر رطوبت و لکه های قهوه ای وجود دارد. اوراق پایانی نسخه دچار موریانه زدگی و موش خوردگی شده است. ایجاد تیرگی در گوشه ی سمت چپ تحتانی اکثر اوراق (محل ورق زدن) بر اثر تماس رطوبت انگشتان دست. وجود گرد و غبار در سطوح داخلی نسخه، باعث تغییررنگ اوراق شده. جلد نسخه تعویض شده است.

سنت قرآن نویسی ایران در اوایل سده ی دوازدهم، در دوره ی شاه سلیمان و شاه سلطان حسین صفوی احیا شد. یکی از نتایج آن، کتابت ترجمه ی فارسی به صورت نواری باریک به خط نستعلیق در زیر آیات قرآن بود. درهم آمیختگی هنر و دین در میان ایرانیان از سال های قبل تا به امروز آثار متنوع و زیبایی را به جایگاه ظهور رسانده و امروز وظیفه ی ماست که به عنوان میراث داران تمدن چند هزار ساله ی بشریت برای حفظ آثار به جا مانده تلاش کنیم.

